

Justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määrusega muudetakse Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna struktuuriüksusi ja vanglateenistuse koosseisu kuuluvate ametikohtade loetelu ning täpsustatakse ülesannete jaotust talituste vahel. Praegu on vanglate osakonna koosseisus karistuse täideviimise talitus, taasühiskonnastamise talitus, sisekontrolli talitus ja vanglate valdkonna asekanstleri alluvuses olevad ametikohad. Muudatuse järel on vanglate osakonna koosseisus vanglatöö korraldamise talitus, taasühiskonnastamise talitus, õigustalitus, sisekontrolli ja teabe talitus ning vahetult vanglate valdkonda juhtivale asekanstlerile alluvad ametikohad. Muudatustega seoses on vaja muuta ka teisi vanglatega seotud justiitsministri määrusi, milles on nimetatud karistuse täideviimise talituse või sisekontrolli talituse ülesandeid. Muudatusega ei kaasne koondamisi, muudatuse järel jääb vanglate osakonna ametikohtade koguarv samaks. Struktuurimuudatusega ei kaasne eelarvevahendite kulu.

Muudatuse eesmärk on ajakohastada ja täpsustada osakonna ülesannete jaotust erinevate struktuuriüksuste vahel ning see tuleneb vanglateenistuse strateegilistest lähtealustest ja eesmärkidest. Muudatusi tehes on arvesse võetud vanglateenistuse eelarve vähenemist sel aastal ja lähiaastatel ning jätkuvat kinnipeetavate arvu kahanemise trendi. Vanglateenistuse järgmiste aastate peamine eesmärk on kohandada oma tegevust ning optimeerida taristu kasutust kinnipeetavate arvu vähenemise ja õigusrikkujate profiili muutuste järgi. Selleks on vaja teha muudatused vanglate osakonna struktuuris ja täpsustada ülesanded vanglateenistuse muutunud vajadusi arvestades. Muudatused aitavad täita mõjusamalt Justiits- ja Digiministeeriumi programmis vanglateenistusele seatud eesmärgi.

Määrusega muudetakse järgmisi õigusakte:

- 1) Justiitsministri 8. juuli 2003. a määruse nr 50 „Vanglate osakonna põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.03.2025, 34;
- 2) Justiitsministri 5. septembri 2011. a määruse nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 26.03.2025, 3;
- 3) Justiitsministri 23. detsembri 2024. a määruse nr 31 „Taustakontrolli tegemine“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 20.06.2025, 13;
- 4) Justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 20.06.2025, 5;
- 5) Justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 20.06.2025, 7;
- 6) Justiitsministri 13. juuni 2006. a määruse nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 20.06.2025, 9;
- 7) Justiitsministri 4. augusti 2008. a määruse nr 41 „Vanglaametnikule või muule vanglatöötajale Justiits- ja Digiministeeriumi ametniku poolt korralduste andmise ja vanglas teenistusülesannete täitmise kord“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.03.2025, 4;
- 8) Justiitsministri 20. veebruari 2019. a määruse nr 3 „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.03.2025, 37.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna nõunik Laura Glaase (Laura.Glaase@justdigi.ee, 5191 6910). Eelnõu on keeleliselt toimetanud

õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (Inge.Mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb üheksast paragrahvist, millest esimesega tehakse muudatused ülesannete jaotuses vanglate osakonna struktuuriüksuste vahel. Paragrahvides 2–8 tehakse muudatused teistes vanglatega seotud justiitsministri määrustes, milles on nimetatud karistuse täideviimise talitust või sisekontrolli talitust. Need muudatused on seotud üksnes talituse nimetuste muutmisega, muid sisulisi muudatusi määrustes ei tehta. Üheksandas paragrahvis sätestatakse määruse jõustumise aeg.

Eelnõu § 1

Eelnõu §-ga 1 muudetakse vanglate osakonna põhimäärust.

Punktid 1–3

Määruse eelnõu § 1 punktiga 1 sätestatakse vanglate osakonna struktuuriüksusena vanglatöö korraldamise talitus, punktiga 2 õigustalitus ning punktiga 3 sisekontrolli ja teabe talitus.

Muudatused on seotud riigi eelarvestrateegia eelarvekulude meetmetega ning vanglateenistuse strateegiliste lähtealuste ja eesmärkidega.¹ Riigi eelarvestrateegias on kokku lepitud, et eelarvekulude kontrolli alla saamiseks kärbitakse tööjõu- ja majandamiskulusid ning tegevus- ja sihtotstarbelisi toetusi kolme aasta jooksul 10%: 2025. aastal 5%, 2026. aastal 3% ja 2027. aastal 2%.¹ Kokkuhoiumeetmed hõlmavad kõiki ministeeriumi hallatavaid valitsusasutusi, sh vanglaid. Kokkuhoiumeetmetega hoitakse 2025.–2028. aastani Justiits- ja Digiministeeriumi valitsemisalas kokku 67,2 mln eurot. Vanglateenistuse strateegilised lähtealused ja eesmärgid tulenevad kriminaalpoliitika põhialustest ning Justiits- ja Digiministeeriumi programmist.² Justiits- ja Digiministeeriumi programmis 2024–2027 on karistuse täideviimise korraldamisel (programmi tegevus 4) seatud järgmine eesmärk: „Karistuste täideviimine vastab tänapäevastele nõuetele ning väheneb korduvkuritegevus ja kinnipeetavate arv.“ Vanglateenistuse järgmiste aastate peamine eesmärk on kohandada oma tegevust ja optimeerida taristu kasutust kinnipeetavate arvu vähenemise ning õigusrikkujate profiili muutuste kohaselt. Jätkatakse üleminekut üksikkambrite süsteemile, Tartu vangla jääb tegutsema piirkondlikkuse põhimõttel, kohandatakse vanglateenistuse töökorraldust ja meetodeid ning suurendatakse tähelepanu vabanemiseks ettevalmistamisele, kasutades maksimaalselt avavanglat ja võimaldades lühiajalisi väljasõite. Eriline tähelepanu on kriminaalhooldustööl. [---] Vanglateenistuse ja omavalitsuste koostöö ja üksteise väljakutsete mõistmine on kandva tähtsusega. Vanglateenistuse ametnike kompetentsi ja oskuseid saab omavalitsuste tasandil paremini ära kasutada, prioriteetne on kriminaalhooldusametnike eestvedamise tugevdamine võrgustikutöös õigusrikkujatega. [---] Sotsiaalse kontrolli saavutamist vanglas soodustab nn dünaamiline turvalisus, st head suhted ja prosotsiaalne kontakt vangide ja personali vahel, mis aitavad ennetada agressiivset käitumist. Seega peab vangla töötajaskond olema kinnipeetava peamine mõjutaja ja sotsialiseerija. Lisaks peab kriminaalhoolduse tase olema selline, mis võimaldaks saavutada töös hooldusalustega sisulisi eesmärke ning mõjutada neid käituma

¹ Vt vanglateenistuse strateegia 2025–2029 : [Vanglateenistuse strateegia | Vanglad](#).

² Vt ka Justiits- ja Digiministeeriumi programm 2024–2027: [JM programm 2024-2027...pdf](#).

õiguskuulekalt. Selleks tuleb ametnike oskusi järjepidevalt arendada ning koolitada neid uute ja ajakohaste lähenemisviiside (sh taastav õigus) rakendamiseks. Jätkatakse tööd digitaalsete lahenduste ja tööprotsesside arendamisega. Tegeletakse e-lahenduste (avalik e-toimik, e-poe lahendus, kriminaalhooldusportaal, vangiportaal) arendamisega ja võetakse kasutusele tahvelarvutid, millega kinnipeetavad saavad kasutada e-poe teenust, tutvuda dokumentidega ja suhelda enda lähedastega. Läbimõeldud ja andmetel põhinevate otsuste tegemiseks on valminud esimesed juhtimislauad, mis järgemööda aina täienevad. Lisaks panustab vanglateenistus laiapindsesse riigikaitsetesse ning osutab Siseministeeriumi valitsemisalale ametiabi siseturvalisuse tagamisel, mis eeldab vajalikku varustust ja väljaõpet.

Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks tehakse muudatused ka vanglate osakonna sees, jaotades põhiülesanded eri struktuuriüksuste vahel. Senise karistuse täideviimise talituse asemel on edaspidi vanglate osakonna koosseisus vanglatöö korraldamise talitus. Talituse põhiülesanded on vanglate järelevalvealase tegevuse koordineerimine; vangistuse planeerimise ja täideviimise koordineerimine; ettepanekute tegemine vanglate tegevusega seotud õigusaktide väljatöötamiseks ja muutmiseks; ministeeriumi valitsemisala eelarve eelnõu koostamisel vangistuse planeerimise ja täideviimise küsimustes vajalike vahendite analüüsimine ja ettepanekute tegemine; kinnipeetavate ja vahistatute arvestusealase tegevuse koordineerimine ja statistilise arvestuse pidamine; vanglas kinni peetavate isikute andmekogu arendamisel osalemine ning selle täitmise koordineerimine ja kontrollimine; rahvusvahelise koostöö korraldamine talituse pädevuse piires; kinnipeetavate ja vahistatute paigutamise korraldamine; vanglate relvastatud üksuse tegevuse juhtimine, sealhulgas ettepanekute tegemine relvastatud üksuse kasutamiseks; teenistusliku järelevalve tegemine vanglate tegevuse üle; avalduste ja taotluste lahendamine. Need ülesanded vastavad sisult paremini VangS-is sätestatud ülesannetele ning Justiits- ja Digiministeeriumi programmis ja vanglateenistuse strateegias sätestatud eesmärkidele, millest vanglateenistusel tuleb karistuse täideviimisel juhinduda.

Samuti luuakse vanglate osakonna õigustalitus. Tegu ei ole uute ülesannetega, kuivõrd seni on need ülesanded vanglate osakonna põhimääruse § 2 lõike 2 punktide 3–4² kohaselt ja ametijuhendite järgi kuulunud vahetult vanglate valdkonda juhtiva asekanstleri alluvuses olevate õiguse valdkonna ametikohtade juurde. Need ametikohad hakkavad edaspidi olema õigustalituse koosseisus. Muudatuse järel on õigustalituse ülesanded vanglate valdkonda reguleerivate õigusaktide eelnõude väljatöötamine; vanglate õigusloomealase tegevuse koordineerimine; Euroopa Nõukogu vangistusõiguse ja kriminaalhoolduse printsiipide ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika analüüsimine vangistust ja kriminaalhooldust puudutavas valdkonnas, Eesti Vabariigi vastu esitatud vangistust ja kriminaalhooldust käsitlevate kaebuste menetlemine ning riigi esindamine nimetatud küsimustes; teenistusliku järelevalve tegemine vanglate tegevuse üle; avalduste, taotluste ja vaiete lahendamine. Seni olid need ülesanded sätestatud üldisena vanglate osakonna ülesandeid reguleerivas paragrahvis.

Sisekontrolli talitusele lisanduvad osaliselt ülesanded, mis seni olid karistuse täideviimise talitusel. Karistuse täideviimise talituse ülesannete ümber kujundamisel antakse ülesanded osaliselt üle vanglatöö korraldamise talitusele ja osaliselt sisekontrolli talitusele. Seetõttu on edaspidi sisekontrolli ülesandeid täitva talituse nimetus „sisekontrolli ja teabe talitus“. Sisekontrolli ja teabe talitusele lisanduvad kriminaalmenetluse ja jälitustegevuse ning nende valdkondade koostöö juhtimise ülesanne ning jälitusteabe ja vanglatest laekuva õigusrikkumisi puudutava teabe kogumise ja analüüsimise ülesanne.

Punktid 4 ja 5

Punktiga 4 tehakse muudatus paragrahvi 2 lõikes 1, milles asendatakse sõnad „vanglate tegevuse“ sõnadega „vanglateenistuse tegevuse arendamine ja“. VangS-i § 105¹ lg 2 sätestab, et vanglateenistusse kuuluvad: 1) Justiits- ja Digiministeeriumi koosseisus vanglateenistuse ülesannete täitmiseks ettenähtud teenistuskohad; 2) vanglad. Vanglate osakonna põhiülesanne on suunatud kogu vanglateenistuse eesmärkide täitmisele, arendamisele ja juhtimisele. Seetõttu sõnastatakse see põhimõte ka põhimääruses.

Punktiga 5 asendatakse paragrahvi 2 lõike 2 punktides 1, 2 ja 4² ning § 8 punktides 10 ja 11 sõna „vanglate“ sõnaga „vanglateenistuse“. Muudatus on seotud punktis 4 kirjeldatuga.

Punktiga 6 muudetakse § 2 lõike 2 punkti 3. Praegu kehtiva sõnastuse järgi töötab vanglate osakond välja vanglate tegevust reguleerivate Vabariigi Valitsuse ning justiits- ja digiministri õigusaktide eelnõud. Muudatuse tulemusel töötab vanglate osakond välja vanglateenistuse tegevust reguleerivate õigusaktide eelnõud. Muudatus on seotud sellega, et vanglate osakond töötab välja ka VangS-i muudatustega seotud eelnõusid, samuti on praktikas tavapärane, et vanglate osakond valmistab ette ja pakub välja vanglate tegevust reguleerivate õigusaktide muudatusi teiste ministeeriumide eelnõudes. Seetõttu on õigem kasutada terminit „õigusaktide eelnõud“.

Punktiga 7 muudetakse § 2 lõike 3 punkti 4. Paragrahvi 2 lõike 2 punktis 4 asendatakse sõnad „vanglate valdkonnaga“ sõnaga „vanglateenistusega“. Muudatuse tulemusel teeb vanglate osakond ettepanekuid vanglateenistusega seotud õigusaktide väljatöötamiseks ja muutmiseks. Muudatus on seotud punktis 4 kirjeldatuga.

Punktiga 8 täiendatakse § 2 lõike 2 punkti 4¹. Praeguses sõnastuses ei ole nimetatud kriminaalhooldust, kuid vangla täidab lisaks vangistusele ka kriminaalhoolduse ülesandeid. Muudatuse tulemusel analüüsib vanglate osakond Euroopa Nõukogu vangistusõiguse printsiipe ja Inimõiguste Kohtu praktikat vangistust ja kriminaalhooldust puudutavas valdkonnas, menetleb Eesti Vabariigi vastu esitatud vangistust ja kriminaalhooldust käsitlevaid kaebusi ning esindab riiki nimetatud küsimustes.

Punktiga 9 muudetakse § 2 lõike 2 punkti 13. Muudatus puudutab infotehnoloogia rakendamise seotud ülesannet vanglates. Muudatuse tulemusel juhib vanglate osakond vanglateenistuse andmekogude ja infotehnoloogiliste lahenduste, välja arvatud vangla turvasüsteemide, arendamist ning haldamist koostöös registrite ja infosüsteemide keskusega ning andmehaldust. Selline sõnastus vastab paremini vanglateenistusele seatud IT-eesmärkidele.

Punktiga 10 muudetakse tervishoiuteenusega seonduvat. Muudatus puudutab § 2 lõike 2 punkti 16. Muudatuse tulemusel on vanglate osakonna ülesanne tagada kinnipeetavate ja vahistatute meditsiiniliseks teenindamiseks vajalikud tingimused ning koostöö tervishoiuteenuse osutajatega. Kuna tervishoiuteenuse osutamise ülesanne anti 1. juulil 2024. a üle Tervisekassale, on vaja täpsustada ka põhimääruse sõnastust nii, et vanglate osakond üksnes tagab vajalikud tingimused ja koostöö ega juhi või korralda ise tervishoiuteenuse osutamist.

Punkti 11 muudatus puudutab § 2 lõike 2 punkti 17. Muudatuse tulemusel on vanglate osakonna ülesanne teha teenistuslikku järelevalvet nii vanglate kui ka kriminaalhoolduse tegevuse üle. VangS-i § 105 lg 4 järgi teostab teenistuslikku järelevalvet vangla üle Justiits- ja Digiministeerium. Kriminaalhoolduse korraldamine on justiits- ja digiministri 06.12.2001. a määruse nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ § 1 järgi Tallinna Vangla ülesanne. Tallinna Vangla

ülesanne on korraldada kriminaalhooldust ja kriminaalhoolduse läbiviimist toetavaid tegevusi; suunata kinnipeetavad ja kriminaalhooldusalused õiguskaualekale käitumisele; kavandada kinnipeetava ja kriminaalhooldusaluse karistuse täideviimine. Kõiki neid ülesandeid tuleb käsitada vangla tegevusena, mille üle on Justiits- ja Digiministeeriumil õigus vajadusel teha teenistuslikku järelevalvet.

Punkti 12 muudatus puudutab asekanstleri äraolekul tema asendamist. Praegu asendab asekanstlerit tema äraolekul kanstleri määratud talituse juhataja. Muudatuse tulemusel võib asendajaks olla kanstleri määratud ametnik. Puudub vajadus, et asekanstlerit peab asendama just talituse juhataja.

Punkti 13 muudatused puudutavad paragrahvi 4 lõiget 3. Praegu asendab talituse juhataja äraolekul teda asekanstleri ettepanekul kanstleri määratud ametnik. Muudatuse tulemusel asendab talituse juhatajat tema äraolekul asekanstleri määratud ametnik. Puudub vajadus, et talituse juhataja asendaja peab määrama kanstler, kuivõrd talituse juhatajad alluvad vahetult asekanstlerile.

Punkti 14 muudatused puudutavad § 5¹, mis määratleb vanglateenistusse kuuluvad ametikohad. Praegu kuuluvad vanglateenistusse vanglate valdkonda juhtiva asekanstleri ja vanglate osakonna talituste koosseisu kuuluvad ametikohad. Muudatuse tulemusel kuuluvad vanglateenistusse: 1) vanglate valdkonda juhtiva asekanstleri ametikoht; 2) vanglate osakonna ametikohad, millel töötades on põhiülesanne seotud kinnipeetavate, vahistatute ja arestialustega vanglas; 3) vanglate osakonna ametikohad, millel töötades on põhiülesanne sätestatud käesoleva määruse §-s 8¹. Paragrahvis § 8¹ on kirjeldatud sisekontrolli ja teabe talituse ülesanded. Vormiriietuse kandmine ja kehaliste katsete tegemise kohustus on seotud vanglas kinni peetavate isikutega kokku puutuvate ametnike tööülesannetega. Nimelt sätestab VangS § 122¹ lõige 1, et vanglateenistuse ametnik peab vastama vanglateenistuse ametnikule esitatavatele kehalise ettevalmistuse nõuetele. VangS §147 lõike 2 järgi kehtestab vanglateenistuse ametikohtade loetelu, kes kannavad vormiriietust, vormiriietuse kirjelduse ja kandmise korra, samuti eraldusmärkide kirjelduse ja kandmise korra valdkonna eest vastutav minister määrusega. Justiitsministri 14. aprilli 2014. a määruse nr 14 „Vanglateenistuse ametniku ja vanglaametniku kandidaadi vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjeldus ning nende kandmise kord“ § 1 järgi kannavad vormiriietust vanglaametnikud, ametikoha järgi vanglateenistusse kuuluvad Justiitsministeeriumi ametnikud (edaspidi ka vanglateenistuse ametnikud) ja vanglaametniku kandidaadid. Teistel vanglate osakonna ametikohtadel, mis ei kuulu § 5¹ p-de 1–3 järgi vanglateenistuse ametikohtade hulka, ei kohaldu vormiriietuse kandmise kohustus ega kehaliste katsete tegemise kohustus, sest neil ametnikel tavapäraselt ei ole kinni peetavate isikutega tööülesannete käigus vahetut kokkupuudet. Sellegipoolest rakendub nende ametnike suhtes VangS-i alusel samasisuline taustakontroll nagu vanglaametnike puhul.

Punktid 15–20

Punktide 15–20 muudatused puudutavad vanglatöö korraldamise talituse ülesandeid. Paragrahv 6 reguleerib praegu karistuse täideviimise talituse ülesandeid. Muudatuse tulemusel muudetakse karistuse täideviimise talituse nimetus ümber vanglatöö korraldamise talituseks. Lisaks täpsustatakse ülesandeid, mis varem olid karistuse täideviimise talituse ülesanded ja mis jäävad edaspidi vanglatöö korraldamise talituse ülesanneteks.

Vanglatöö korraldamise talituse ülesanded on vanglate järelevalvealase tegevuse koordineerimine; vangistuse planeerimise ja täideviimise koordineerimine; ettepanekute tegemine vanglate tegevusega seotud õigusaktide väljatöötamiseks ja muutmiseks; ministeeriumi valitsemisala eelarve eelnõu koostamisel vangistuse planeerimise ja täideviimise küsimustes vajalike vahendite analüüsimine ja ettepanekute tegemine; kinnipeetavate ja vahistatute arvestusealase tegevuse koordineerimine ja statistilise arvestuse pidamine; vanglas kinni peetavate isikute andmekogu arendamisel osalemine ning selle täitmise koordineerimine ja kontrollimine; rahvusvahelise koostöö ning vanglate välissuhtluse juhtimine (sh riikide vaheline koostöö kinnipeetava üleandmisel välisriiki või välisriigist Eestisse); rahvusvahelise koostöö korraldamine talituse pädevuse piires; kinnipeetavate ja vahistatute paigutamise korraldamine; vanglate relvastatud üksuse tegevuse juhtimine, sealhulgas ettepanekute tegemine relvastatud üksuse kasutamiseks; teenistusliku järelevalve tegemine vanglate tegevuse üle; avalduste ja taotluste lahendamine. Vanglatöö korraldamise talitus ei lahenda enam vaideid. See ülesanne on õigustalitusel. Muud seni karistuse täideviimise talitusel olnud ülesanded – kriminaalmenetluse ja jälitustegevuse ning nende valdkondade koostöö juhtimine ning jälitusteabe ja vanglatest laekuva õigusrikkumisi puudutava teabe kogumine ning analüüsimine – on edaspidi sisekontrolli ja teabe talituse pädevuses.

Punti 21 muudatused on seotud õigustalituse ülesannetega. Seni olid õiguse valdkonna ülesanded sätestatud põhimääruse § 2 lõike 2 punktides 3–4² ja neid ülesandeid täitsid vahetult vanglate valdkonda juhtiva asekancleri alluvuses olevad õiguse valdkonna ametikohal töötajad. Muudatuse tulemusel on vanglate osakonna koosseisus õigustalitus, kelle ülesanded on järgmised: vanglate valdkonda reguleerivate õigusaktide eelnõude väljatöötamine; vanglate õigusloomealase tegevuse koordineerimine; Euroopa Nõukogu vangistusõiguse printsiipide ning Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika analüüsimine vangistust ja kriminaalhooldust puudutavas valdkonnas, Eesti Vabariigi vastu esitatud vangistust ja kriminaalhooldust käsitlevate kaebuste menetlemine ning riigi esindamine nimetatud küsimustes; teenistusliku järelevalve tegemine vanglate tegevuse üle; avalduste, taotluste ja vaiete lahendamine. Seega kokkuvõttes ei lisandu osakonnale varasemaga võrreldes uusi ülesandeid.

Punktide 22–25 muudatused puudutavad taasühiskonnastamise talituse ülesandeid.

Praegu on talituse ülesanne kinnipeetavate, vahistatute ja kriminaalhooldusaluste juhtumikorralduse süsteemi arendamine ja juhtimine (punkt 1). Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavate, vahistatute ja kriminaalhooldusaluste juhtumikorralduse arendamine ja rakendamise toetamine. Tegu on keelelise täpsustusega, kuivõrd taasühiskonnastamise talitus tegeleb eeskätt juhtumikorralduse arendamisega ning vastutab selle eest, et vanglad rakendaksid välja töötatud süsteemi juhiste kohaselt. Vanglate osakonnal on vanglateülene koordineeriv roll, samas kui vanglate üksused koostöös sekkumistegevuste osakonnaga tegelevad oma vangla kinnipeetavate, vahistatute ja kriminaalhooldusaluste juhtumikorraldusega.

Kehtivas sõnastuses on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavatele, vahistatutele ja kriminaalhooldusalustele suunatud hindamismetoodika ning vastavate üld- ja eriprogrammide arendamine ning rakendamise juhtimine (punkt 2). Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanded kinnipeetavatele, vahistatutele ja kriminaalhooldusalustele suunatud riskide hindamise metoodika, sotsiaalprogrammide ja sekkumistegevuste arendamine ning nende rakendamise toetamine.

Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavate vabanemiseks ettevalmistamise ja vangistuse järelrehabilitatsiooni arendamine ning rakendamise toetamine (punkt 3). Tegu on keelelise muudatusega, kuivõrd vanglate osakonna ülesanne on nende teemade vanglateülese arendamise juhtimine, samas kui vanglate ülesanne on tegevuste igapäevane elluviimine.

Kuivõrd vangistuse alternatiivide täideviimist saavadki vanglateenistuses kavandada üksnes kriminaalhooldusametnikud, sätestatakse ülesandena vangistuse alternatiivide arendamine (punkt 4).

Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavate, vahistatute ja kriminaalhooldusaluste narko- ja alkoholisõltuvuse vähendamiseks tehtava töö arendamine ning rehabilitatsiooni koordineerimine (punkt 5). Praeguses sõnastuses on sätestatud ülesandena ennetamine, ravi ja rehabilitatsioon, samas ei tegele vanglad pärast tervishoiuteenuse üleandmist Tervisekassale alates 1. juulist 2024 enam raviteenuse osutamisega.

Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavate ja vahistatute haridusliku, kultuurilise ning religioonalase tegevuse koordineerimine (punkt 6). Seni oli sätte sõnastuses talituse ülesanne kinnipeetavate ja vahistatute hariduse ning kultuurilise tegevuse juhtimine. Hariduse andmise korraldamine kuulub aga Haridus- ja Teadusministeeriumi pädevusse ning kultuurilise tegevuse korraldamine on huvitegevusena vangla ülesanne. Seetõttu muudetakse ülesande sõnastust nii, et see vastab paremini vanglate osakonna koordineerivale ja juhtivale rollile.

Kehtivas sõnastuses on taasühiskonnastamise talituse ülesanne vanglate tervishoiusüsteemi ja -teenuste arendamine ning juhtimine (punkt 7). Kuna tervishoiuga seotud küsimusi korraldab ja koordineerib Tervisekassa, sõnastatakse ülesanne ümber praktiliste tegevuste kaudu, mida vanglate osakond vanglate üleselt koordineerib. Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne kinnipeetavate ja vahistatute enesetappude ennetamise ja vaimse tervise valdkonna arendamine ja koordineerimine.

Punkt 23

Punktiga 23 tunnistatakse kehtetuks § 8 punkt 8, kuivõrd vanglateenistuse infosüsteemide arendamises osalemine on vanglate osakonna ülesanne, mitte üksnes taasühiskonnastamise talituse ülesanne. Muudatus on seotud punktis 9 kirjeldatud muudatusega.

Punkt 24

Muudatuse tulemusel on taasühiskonnastamise talituse ülesanne teenistusliku järelevalve tegemine vanglate ja kriminaalhoolduse tegevuse üle. Seni oli sätestatud üksnes vanglate üle järelevalve tegemine.

Punkt 25

Muudatuse tulemusel ei lahenda taasühiskonnastamise talitus enam vaideid. See ülesanne on edaspidi õigustalitusel.

Punktid 26 ja 27 puudutavad sisekontrolli talituse muudatusi.

Punktiga 26 sätestatakse § 8¹ muudatus, mille järgi on talituse nimetus edaspidi sisekontrolli ja teabe talitus.

Punktiga 27 tunnistatakse kehtetuks § 8¹ lõike 1 punktid 3 ja 4. Punkti 3 järgi oli talituse ülesanne jälitussõiduki kaartide väljastamise taotlemine ning kasutamise kontrollimine. Punkti 4 järgi oli ülesanne vanglates kasutusel olevate jälitusteabe andmebaaside haldamine ja kontroll, samuti nende andmebaaside kasutamise koolitus. Neid ülesandeid ei ole põhimääruses sätestada tarvis, sest jälitussõiduki kaarte väljastab PPA ja asutuse sisene tööjaotus ei ole põhimääruse vaatest oluline ülesanne. Niisamuti ei ole põhimääruses vaja reguleerida andmebaaside haldamist ja kontrolli või nende kasutamise koolitusega seonduvat. Eri andmebaasidega tegelevad rohkemal või vähemal määral kõik riigiasutused, vanglate osakonna ülesandeid reguleerivas põhimääruses ei ole ühe talituse puhul andmebaaside kasutamisega seonduvat vaja eraldi välja tuua. Juurdepääsuõigused on kirjeldatud andmebaaside põhimäärustes ning asutuse ülesanne on määratud seaduse ja asutuse põhimääruse kaudu.

Paragrahvide 2–8 muudatused

Muudatused tulenevad § 1 muudatustest. Kõikides justiitsministri vanglatega seotud määrustes, milles on nimetatud karistuse täideviimise talitust või sisekontrolli talitust, asendatakse talituste nimetused vastavalt „vanglatöö korraldamise talitus“ ja „sisekontrolli ja teabe talitus“. Paragrahviga 2 muudetakse justiitsministri 5. septembri 2011. a määrust nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“. Paragrahviga 3 muudetakse justiits- ja digiministri 23. detsembri 2024. a määrust nr 31 „Taustakontrolli tegemine“. Paragrahvidega 4–6 muudetakse kõigi vanglate põhimäärusi. Paragrahviga 7 muudetakse justiitsministri 4. augusti 2008. määrust nr 41 „Vanglaametnikule või muule vanglatöötajale Justiits- ja Digiministeeriumi ametniku poolt korralduste andmise ja vanglas teenistusülesannete täitmise kord“. Paragrahviga 8 muudetakse justiitsministri 20. veebruari 2019. a määrust nr 3 „Vangla saatemeeskonna ülesanded ja töökord“. Kõikides määrustes tehakse muudatused üksnes seoses talituste nimetuste muutmisega. Määrusega ei tehta muid sisulisi muudatusi.

Paragrahv 9

Määruse eelnõu §-ga 9 määratakse muudatuse jõustumise aeg. Määrus jõustub 1. augustil 2025. aastal.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrusel ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Muudatusega jaotatakse karistuse täideviimise talituse ülesanded ümber vanglatöö korraldamise talituse ning sisekontrolli ja teabe talituse vahel. Kuivõrd vanglatöö korraldamise talituse ja õigustalituse koosseisus hakkavad olema seni vanglate valdkonda juhtivale asekantslerile vahetult alluvad ametnikud ja osa seni karistuse täideviimise talituses olnud ametnikest, ei too muudatused kaasa uute ametikohtade loomist. Ülesandeid jaotatakse struktuuriüksuste vahel ümber ja neid hakkavad täitma praegu teenistuses olevad ametnikud. Muudatuste tulemusel ei suurene ega vähene vanglate osakonna teenistujate koosseis. Muudatused ei too kaasa ka koondamist.

Senistel karistuse täideviimise talituse nõunikel muutub vahetu juht, kuid seda võib pidada personalimuudatusega kaasnevaks tavapäraseks mõjuks. Karistuse täideviimise talituses on praegu neli ametikohta, millest kaks ametikohta hakkab edaspidi olema sisekontrolli ja teabe talituse koosseisus ning kaks ametikohta vanglatöö korraldamise talituses. Ametikohtade täitjate ülesanded jäävad suurel määral samaks.

Määruse eelnõuga tehtavatel muudatustel ei ole vahetut mõju teistele asutustele, sest tegemist on Justiits- ja Digiministeeriumi sisemise töökorralduse muutmisega.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuseks vajaminevad rahalised vahendid on olemas Justiits- ja Digiministeeriumi eelarves.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. augustil 2025. aastal. See aeg on piisav, et teha vajalikud personalitoimingud, sh teavitada ametnikke struktuuriüksuse muutumisest ja teha vajalikud muudatused ametijuhendites.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu ei esitata kooskõlastamiseks teistele asutustele, kuna sellel ei ole puutumust teiste asutustega. Vanglaid on muudatustest teavitatud.

Rait Kuuse
Asekantsler